نویسنده: سیدهاشم سدید تاریخ ۲۹/۰۵/۲۰۰۸

تحول، کاربرد، معانی و تفسیر حروف ابجد در طول تاریخ

گرچه طفلم در طریق عشق و ابجد خوان علم
مبدأ و پایان کـار عارفان دانم کـه چیسـت
" قمشه ای "

با کلمات ابجد که یک اصطلاح ادبی و مربوط به فرهنگ و ادب، یا معارف اسلامی است هر یک بار ها برخورده ایم. نویسندگان، بویژه در ادبیات کلاسیک فارسی، برای زیبائی و روانی نوشـته ها، غالباً در نوشته ها و آثار شان برای برشماری چند مطلب یا چند موضوع حروف ابجد را که همان حروف هجأ هستند، بکار میبردند.
اگر چه حروف ابجد، از فرهنگ و معارف اسلامی در زبان فارسی راه یافته است، ولـی واقعیت این است که حروف ابجد ترتیب حروف الفبای مردم فنیقیه یا اجداد مردمان لبنان و فلسطین و فسـمتی از اسرائیل امروزی بوده است.
فنیقی ها این حروف را مطابق تقسیم بندی خاص و معین به فصول یا صور هشـت گانه و به قرار ذیل ترکیب و ترتیب نموده بودند:

۱- ا - ب - ج - د	ابجـد
۲- هـ - و - ز	هـوز
۳- ح - ط - ی	حـطی
٤- ک - ل - م - ن	کلـمن
٥- س - ع - ف - ص	سعفص
٦- ق - ر - ش - ت	قرشت
۷- ث - خ - ذ	ثخـذ
۸- ض - ظ - غ	ضـظغ

حروف ابجد را حروف یا حساب جمل نیزمی خوانند. حساب ابجد به سه کته گوری یا به سه دسته تقسیم می شوند که هر دسته حاوی یک تعداد حروف تهجی ای هستند که از اعداد معیین و مشخصی نمایندگی میکنند. بطور مثال:
- الف تا ط نمایندگی از اعداد یک تا نه میکنند.
- ی تا ص نمایندگی از اعداد ده تـا نود میکنند.
- ق تا غ نمایندگی از اعداد صد تا هزار میکنند.
معادل یا نماد عددی این حروف از این قرار اند:

دسته اول }الف ۱- ب ۲- ج ۳- د ٤- هـ ٥- و ٦- ز ۷- ح ۸- ط ۹
دسته دوم }ی ۱۰- ک ۲۰- ل ۳۰- م ٤۰- ن ٥۰- س ٦۰- ع ۷۰- ف ۸۰- ص ۹۰- ق ۱۰۰
دسته سوم}ر ۲۰۰- ش ۳۰۰- ت ٤۰۰- ث ٥۰۰- خ ٦۰۰- ذ ۷۰۰- ض ۸۰۰- ظ ۹۰۰- غ ۱۰۰۰

در نوشته های کهن آمده است که که مردم فنیقیه به ویژه اعراب این ناحیـه که در ساختن افسانه ها در جهان معروف و به طلسم و دعا و جادو و تعویذ و ابطال جادو و طلسـم و ... مشـهور اند، به هر یک ازاین صورتهای هشـتگانه نام ها و معانی خاصی داده بودند و هر یک را به گونه ی تفسیر مینمودند و آن ها را به تنهائی یا با هم برای رسیدن یا دست یافتن به مقاصد خاص بکار میبردند. این عادت و باور چنانچه میدانیم تا امروز در بسا نقاط کره زمین، از جمله با تأسف در کشور ما نیز باقی مانده است. در بعضی از مناطق کشور ما درمواقع خشک سالی، مثلاً، ۲۸ حرف ابجد را به روی کاغذی مینوشتند وبه چاهی که آب آن کم شده بود، یا آب آن خشک شده بود، می انداختند تا آب آن زیاد شـود. یا کاغذی را که بروی آن ۲۸ حرف ابجد نوشته شده میبود آب میکشیدند و آب آنرا به زن شیر دهی که شیر کافی نداشت مینوشاندند تا شیر وی زیاد شود.

افغان جرمن آنلاین شما را صمیمانه به همکاری دعوت می نماید. لطفاً به آدرس ذیل با ما تماس بگیرید
maqalat@afghan-german.de

برخی ازمعتقدین به نیرو و تأثیر این نماد ها بر این باورهستند، که اسرار فراوانی در هستی وجود دارد از آن جمله اسرار اعداد یا ارقام حساب جمل، که بر زندگی انسان ها غالباً (در صورتی که انسان ها بدان باور کامل و بی غل و غش داشته باشند و شک و تردیدی به خود راه ندهند) تأثیر به سزا و مستقیم دارند. راه دست یافتن به این اسرار، به نظر اینها عبارت اند از:

- ایمان به خدا.
- مشیئت خدا.
- پاکـــی نفس.
- احاطه علمی.
- دوری از فساد، و
- نبود موانع دیگر

به هر رو:

همسایگان دیگر فنیقیه، مصریها و بابلی ها ولی، بر خلاف فنیقی ها که از این حروف در ساختن افسانه ها کار میگرفتند و به جادو و طلسم و... معروف بودند، ازحروف یا حساب ابجد برای بیان و پیشگوئی های نجومی و ترتیب تقویم و تعیین زمان و وقت گردش ستاره ها و دیدن فال کار می گرفتند.
درعربستان قبل از اسلام، زمانی که حروف ابجد از طریق روایات به مردم این سر زمین رسـید،چون مفاهیم ترکیبات هشتگانه حروف ابجد برای شان مفهوم نبود، و ازجانبی قرار نوشته های متعدد اعراب در آن زمان درجعل اندیشه ها و حکایات و نظریات و تعریب خیلی از مسایلی که جزء دست آورد های دیگران بود، مشهوربودند، معنا ها یا تفسیرهای دیگری، از قبیل این که صورت های هشتگانه حروف ابجد گویا نام های هشت پادشاه، هشت دیو، روز های هفته و یا نام هشت ستاره بوده است، برای صور هشت گانه حروف ابجد، جعل نمودند.
درزمان پیامبر اسلام برای این حروف تفسیر جدید بوجود آمد. روایت است که خلیفه سوم از پیامبر در باره تفسیر و معنای حروف ابجد سوال نمود. پیامبر ضمن اینکه بر اهمیت حروف ابجد تاکید اکید کرد، تمام صور هشتگانه حروف ابجد را معنا و تفسیر نمود؛ که کاملاً با معانی و تفسیرها و اعتقادات و بیان های قبلی تاریخی مردمان قبل از اسلام یا همسایگان اعراب عربستان فرق داشت.

چند تا از این معانی و تفسیرها به طور نمونه ذیلاً ذکر میگردد:

- الف نشانه نعمت های الهی
- ج نشانه جنت و جلال و جمال خداوندی
- م نشانه دوام و بقأ سلطنت الهی
- ک نشانه کلام خدا
- ی نشانه قدرت کامل و برتر خداوند

و ...
همچنین در ادبیات اسلامی عرب حروف ابجد را اگر بصورت منقطع بنویسند (ا ـ ب ـ ج ـ د) ابجـد صغیر و اگر به شکل پیوسته نوشته شود، ابجد کبیر میگویند. این نامگذاری در ادبیات فارسی کلاسیک نیز راه پیدا نموده است.
مولانا جلال الدین بلخی و برخی از ادبأ و اندیشمندان دوران وی فهم حروف ابجد را که در آن زمان بـه علم ابجد معروف شده بود بر خلاف ما ها که آن را در ظاهر آسان میبابیم، امری دشوار می پنداشتند. مولوی شعری دارد در این زمینه که چنین میگوید:

ای تـو نا رسـته از این فانی رباط
توچه دانی صحو* و سکر و انبساط
ور بدانی نقلت از اب و جد است
پیش تو این نام ها چون ابجـد است
ابجد و هوز چه فاش اسـت و پدید
بر همه طفـلان و معنی بس بعیـد

افغان جرمن آنلاین شما را صمیمانه به همکاری دعوت می نماید. لطفاً به آدرس ذیل با ما تماس بگیرید
maqalat@afghan-german.de

ولی درزبان فارسی امروزاین کلمه عربی، که با مصدرخواندن ترکیب میشود، معنی دیگری پیدا نموده است؛ و آن عبارت است از:
آنانیکه خواندن و نوشتن را تازه یاد گرفته باشند. یا مردمان عامی و بیسواد، خصوصاً آنانی که در عین بیسوادی مدعی فهم و دانش و علم و بصیرت باشند.
شمس الدین محمد بن علی سمرقندی ملقب به " سوزنی " در این مورد گفته است:

خرسند به نیک و بد خود باید بود
اندازه شناس حد خود باید بود
اول سبق تو ابجد آمد یعنی
بر سیرت اب و جد خود باید بود

و بالاخره هر نوشتهء مرتب شده براساس حروف ابجد را " ابجدی" یا " ترتیب ابجد" می خوانند.
در پایان از آنانی که میخواهند گاهی از نیرو و تأثیر اعداد جمل استفاده نموده برای خود یا دیگران دعا یا طلسم و جمل و جادو بنویسند، خواهش می کنیم که دعا و جادو و طلسم و ... را با حروف یا حساب ابجد بنویسند. در غیر آن مورد عتاب موکلین و رجال الغیب قرار میگیرند!!

*صحو حالت هوشیاری سالک پس از بیخودی است. وقتی عارف یا سالک از حالت مستی یا از حالت استغراق بیرون میشود و به حالت هوشیاری بر میگردد، این حالت را در تصوف صحو میخوانند.

افغان جرمن آنلاین شما را صمیمانه به همکاری دعوت می نماید. لطفاً به آدرس ذیل با ما تماس بگیرید
maqalat@afghan-german.de